

Harmen van Wijnen kan het ABP redden

Posted on 27 november 2021 by Eduard Bomhoff

Al weer elf jaar geleden zei ABP-bestuurslid Xander den Uyl in het openbaar dat het tijd werd voor een betere bestuurscultuur bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De snelle Ed Nijpels was toen na een snelle zeven maanden gedwongen om af te treden vanwege zijn wanbeleid als commissaris bij de failliete Scheringa-Bank. Xander den Uyl zocht na slechte ervaringen met oud-beroepspolitici Elco Brinkman en Nijpels voor de toekomst een leider met meer managementdeskundigheid voor het besturen van intussen 500 miljard pensioengeld.

ABP is zo enorm groot dat het alleen langzaam en voorzichtig kan bewegen, maar nu is het dan zo ver. Voorzitter Corien Wortmann heeft aangekondigd dat actuaris (en theoloog!) Harmen van Wijnen over een paar weken onder haar algemeen bestuur begint als voorzitter van het uitvoerend bestuur. Part-time ex-politici en andere amateurs in het algemeen bestuur (nu net weer aangevuld met Paul Rosenmöller) kunnen voortaan minder kwaad doen en Van Wijnen krijgt als voorzitter van het uitvoerend bestuur “de algemene leiding”.

Ongevraagde adviezen

Hier zijn mijn drie ongevraagde adviezen voor de nieuwe voorzitter.

Rood alarmsignaal: In de beleggingspoot van het ABP die APG heet, beoordelen de beleggers hun resultaten zelf, en zijn dus zowel speler als scheidsrechter. Dat is niet professioneel: een onafhankelijke partij moet de resultaten beoordelen. Grijp dus in bij APG. Het jaarverslag voor 2020 van het ABP meldt trouwens al bedroefd: 'Doordat de afgelopen jaren het rendement op aandelen achterbleef bij de benchmark, hebben we onze zorgen geuit over de achterblijvende performance op de aandelenportefeuille.'

Beleg in indexfondsen

Het recept daarvoor is uitbesteden van bij voorbeeld de helft van het vermogen aan zogenaamde indexfondsen. Er zijn bij APG 835 medewerkers bezig met het voorspellen van rentestanden, beurskoersen, valuta, met het kopen en verkopen van termijncontracten, opties, derivaten, met reizen tussen kantoren in Heerlen, Amsterdam, Brussel, New York en Hong Kong, en dineren en feesten met externe vermogensbeheerders.

Als APG om te beginnen voor 50 procent zou beleggen in internationale indexfondsen, en die drie buitenlandse kantoren sluit, is daar geen omkijken meer naar, en wordt een deel van het beleggingspersoneel overbodig. Geschatte besparing op reizen en op personeelskosten: 60 miljoen euro per jaar.

Nog belangrijker: een indexfonds brengt veel lagere kosten in rekening dan een actief fonds. Neem aan dat APG als grote klant een forse korting krijgt, dan nog blijven index-fondsen veel goedkoper. Tel uit je winst, denk niet dat de dure externe beheerders in New York het beter kunnen doen dan het gemiddelde in de markt, en spaar zo nog eens extra miljard per jaar door gewoon te beleggen in indexfondsen.

Repareer de pensioenen

Rood alarmsignaal De pensioenen bij het ABP zijn sinds 2008 achtergebleven bij de inflatie. Jaar in jaar uit lijden de gepensioneerden verlies voor een totaal nu van 1,9 jaar pensioen. Wie bij voorbeeld het gemiddelde van 900 euro per maand krijgt van het ABP, had dit jaar eigenlijk 1100 euro moeten ontvangen. Tel de schade op over alle jaren sinds 2008, en er is een eenmalige correctie nodig van ongeveer 20.000 euro voor zo'n ABP-klant.

Adviseer het bestuur tegen nog langer uitstellen van reparatie van de pensioenen. Het jaarverslag van het ABP voor 2020 meldt: 'Het is niet realistisch dat we de opgelopen achterstand kunnen inlopen.' Dat is een leugen. De correcte zin luidt: 'Het wordt door De Nederlandsche Bank niet gewenst dat we de opgelopen achterstand inlopen.'

Waar zat de fout dan?

Mijn collega van vele jaren Bernard van Praag (lid KNAW) heeft al vanaf 2014 uitgelegd – vorige week nog hier in *Wynia's Week* – dat de pensioenfondsen zonder moeite dit gat kunnen dichten. Dan hebben ze gemiddeld nog steeds een vermogen dat bijna veertig keer zo groot is als de jaarlijkse verplichting om pensioen te betalen. Het is alleen een stel juristen bij De Nederlandsche Bank dat hardnekkig volhoudt dat er geen geld is.

Het ABP is groot en invloedrijk genoeg om met succes aan DNB dringend te vragen waar precies de fout schuilt in de berekeningen van Van Praag. Oud-toppers van het ABP, ik denk aan Jelle Mensonides, Jean Frijns en Dick Sluimers, zullen ook benieuwd zijn waar zij dan wel de fout in gingen toen ze met honderden anderen een petitie ondertekenden.

En komt er dan van DNB geen overtuigend antwoord, dan zullen de bestuursleden van het ABP die op de website onder ieders kleurenfoto mooie uitspraken doen over 'bouwen aan vertrouwen' hun keuze moeten maken: ruzie en verbroken vertrouwen van werknemers en gepensioneerden of ruzie met DNB?

Verkoop aandelen Shell onverstandig

Rood alarmsignaal: Veel gepensioneerden vragen zich af of de snelle verkoop van aandelen Shell die het ABP onlangs afkondigde ten koste gaat van hun pensioen?

De verkoop van aandelen Shell door het ABP was een onverstandige impuls-beslissing. Het is niet moeilijk om de achtergond te raden: het ABP verliest vertrouwen omdat de pensioenen steeds meer achterblijven en probeert nu populair te worden bij sommige deelnemers door stoere taal te spreken over de verkoop van aandelen Shell en Exxon.

Maar omdat die multinationals heel weinig vreemd vermogen hebben, is een dalende koers van hun aandeel geen probleem voor de bedrijfsvoering en de continuïteit. Als andere beleggers het ABP volgen, dreigt zelfs het risico dat Shell op de beurs een goedkope overname-kandidaat wordt voor bijvoorbeeld Aramco uit Saoedi-Arabië of een Chinese oliemaatschappij. Dan zijn we nog verder van huis.

Enige actie is nodig

Drie uitdagingen voor de aantredende uitvoerende baas van het ABP. Ikzelf heb prachtige herinneringen aan Heerlen na twaalf jaar bij het pensioenfonds van DSM. Mijn toenmalige mede-commissarissen zullen zich misschien nog de lastpost van de Erasmus Universiteit herinneren die altijd adviseerde om niet vanuit Heerlen tijdens de lunch de rente en de beurs beter te willen voorspellen, maar in plaats daarvan de resultaten van de beleggers extern te toetsen en onnodige kosten te schrappen. Van De Nederlandsche Bank hadden we toen nog helemaal geen last, en er was wel sprake van verkoop van tabaks-aandelen, maar niet van Shell.

Ik wens Harmen van Wijnen een even fijne tijd toe – en succes met het opschonen en versoberen van APG en met het verdedigen van de ABP-klanten tegen De Nederlandsche Bank. Goede tijden kunnen terugkeren in Heerlen, maar er is actie nodig.